

Arnhem Nijmegen

Inleiding

De RES'en zijn regionale samenwerkingsverbanden tussen provincie, gemeenten en waterschappen. De RES is een strategische verkenning. Daarin staat hoe invulling gegeven kan worden aan de opgave uit het Klimaatakkoord met betrekking tot zon/wind en bovengemeentelijk aanbod warmte in relatie tot vraag naar warmte. De verkenning richt zich op 2030 met een doorkijkje naar 2050. De afspraken in het Klimaatakkoord vormen daarvoor de basis.

RES Regio Arnhem Nijmegen

In januari 2020 hebben de volksvertegenwoordigers van de deelnemende partijen van de RES Regio Arnhem Nijmegen de startnotitie vastgesteld. In vervolg hierop hebben in de zomer van 2020 alle colleges en DB-leden van de deelnemende partijen in de RES Regio Arnhem Nijmegen het concept-bod RES vastgesteld en ter informatie aan de raden en algemeen bestuur voorgelegd. De reacties uit de raden zijn verwerkt in een oplegnotitie. Het concept-bod RES Regio Arnhem Nijmegen is unaniem vastgesteld. Op 1 oktober 2020 is het concept-bod RES Regio Arnhem Nijmegen samen met de oplegnotitie aangeboden aan het NPRES en PBL.

De volgende stap is het opleveren van een RES 1.0 uiterlijk 1 juli 2021. In de RES 1.0 doet de regio een bod waaruit blijkt hoe de deelnemende partijen uit de RES Regio Arnhem Nijmegen gezamenlijk tot keuzes zijn gekomen over het op grote schaal opwekken van duurzame elektriciteit en de regionale verdeling van warmte.

Doel en beoogd effect

Met de RES 1.0 leveren we een waardevolle bijdrage aan de doelstelling van de regio om in 2050 energieneutraal te zijn, met als ambitie 55% CO₂-reductie in 2030 ten opzichte van 1990. Met het bod RES 1.0 geven we tevens een doorkijk naar de verdere opgaven en ontwikkelingen op weg naar RES 2.0.

Elektriciteit

Proces

Met behulp van ruimtelijke ateliers en intermezzo's met stakeholders en bestuurders zijn de zoekgebieden en projecten van de concept RES verder geactualiseerd en uitgewerkt. Centraal in deze discussie stonden de wind/zon verhouding en de ruimtelijke kwaliteit van het concept bod. Er is een set ruimtelijke afspraken opgesteld dat houvast geeft in de uitwerking van de zoekgebieden en projecten in de RES 2.0. En er zijn extra kansen benoemd voor extra gebieden met windturbines, zoveel mogelijk in samenhang met zonnevelden vanwege het optimaal benutten van het elektriciteitsnetwerk en het daarmee beperken van de maatschappelijke kosten.

Ruimtelijke afspraken

We hebben een prachtig en kostbaar landschap in Regio Arnhem Nijmegen. Daarom hebben we zorgvuldig gekeken naar de inpassing van zonnevelden en windmolens. We willen hierbij voorkomen dat er een confetti ontstaat van zonnevelden en windmolens en rekening houden met de gezondheid van omwonenden en het behoud van de natuur.

Daarom hebben we samen met experts op het gebied van landschap en energieopwekking afspraken opgesteld. Deze afspraken borgen dat de focus voor toekomstige projecten ligt binnen de huidige zoekgebieden, met ruimte voor lokaal maatwerk. Tevens geven deze afspraken richting voor het behouden van ruimtelijke kwaliteit bij het bepalen van de locaties van windmolens en zonnevelden om deze op de beste wijze in te passen. Deze lijst met 6 ruimtelijke afspraken is een eerste aanzet. Deze dienen nog opgenomen te worden in het beleid van de gemeenten, waterschappen en provincie. In de periode tussen de RES 1.0 (2021) en de vaststelling van RES 2.0 (2023) zullen we de afspraken gaan toepassen in de praktijk en waar nodig bijstellen of uitbreiden.

Zoekgebieden

Deze gebieden in de Regio Arnhem Nijmegen zijn de zoekgebieden voor zonnevelden en windmolens. Dat betekent dat in deze gebieden nieuwe zonnevelden of windmolens kunnen komen. We streven ernaar om totaal 1,64 TWh* elektriciteit duurzaam op te wekken. Het nieuwe bod ligt iets lager dan het voorlopige bod van 1,68 TWh.

Deze zoekgebieden zijn een resultaat van een uitgebreid proces met belangenorganisaties waarin we de belangen zorgvuldig hebben afgewogen: natuur, landbouw, landschapsbeleving, etc. Alleen gebieden waarin zonnevelden en windmolens passen vanuit gemeentelijk en ander beleid zijn opgenomen. De periode tussen het concept bod en de RES 1.0 hebben we gebruikt om dit zorgvuldig te controleren. Daardoor komt het nieuwe bod iets lager uit dan het vorige bod.

In de aankomende jaren worden de locaties van zonnevelden en windmolens steeds concreter. We gaan van zoekgebieden naar locaties en vervolgens naar projecten. Het betekent niet dat alle zoekgebieden van links tot rechts vol komen te liggen met zonnevelden of vol komen te staan met windmolens. In deze gebieden **kunnen** zonnevelden en windmolens komen. Of dat zo zal zijn, hangt ervan af of er initiatieven zijn van inwoners of projectontwikkelaars en ook speelt het maatschappelijk draagvlak een belangrijke rol. Bij elke stap waarbij de plannen concreter worden, gaan de initiatiefnemers en gemeenten opnieuw in gesprek met inwoners en andere belanghebbenden. Dit lokale gesprek geldt ook over het laten terugvloeien van lusten naar de omgeving en mogelijkheden voor financiële participatie vanuit de omgeving.

Verhouding zon en wind

We constateerden bij het concept bod dat we in Regio Arnhem Nijmegen vooral voor zonnevelden kiezen en minder vaak voor windmolens. Dat is veel duurder dan een combinatie van zon en wind. Het bod in de RES 1.0 heeft een betere verhouding. Maar we blijven zoeken naar meer locaties voor windmolens. Dat doen we overigens ook omdat windmolens veel minder ruimte innemen in het landschap (1 grote windmolen wekt evenveel elektriciteit op als 23 ha zonneveld) en de grond onder een windmolen beschikbaar blijft voor andere doeleinden zoals recreatie, natuur of landbouw. In de zoektocht zijn 6 nieuwe zoekgebieden in beeld genomen. Deze zijn nog niet opgenomen in het bod van 1,64 TWh*. Ze worden in de loop naar RES 2.0 verder onderzocht.

Netimpact

Het concept bod dat in oktober verscheen had een verdeling van 97% opbrengst (in Joule) uit zonnevelden en 3% uit windturbines. Die scheve verhouding zorgt voor erg hoge kosten voor het aanleggen van de infrastructuur zoals kabels en elektriciteitsstations. Deze kosten worden uiteindelijk door de gebruikers betaald, de inwoners dus. Daarom was en blijft het belangrijk om te zoeken naar een betere verdeling van opbrengst uit zon en wind. Meerdere gemeenteraden wezen hierop toen zij in de zomer van 2020 reactie gaven op het voorlopig concept bod.

Warmte

De RES geeft inzicht in de warmtevraag van de gebouwde omgeving (woningen en overige gebouwen) in 2030, inzicht in alle warmtebronnen in de regio en welke warmte-infrastructuur er al

aanwezig is. Dat doen we omdat we in Nederland hebben afgesproken dat we ons willen verwarmen met hernieuwbare energie.

Naast dit algemene inzicht brengt de RES specifiek in beeld welke grote warmtebronnen in Regio Arnhem Nijmegen beschikbaar zijn om onze huizen en gebouwen mee te verwarmen door middel van een warmtenet. Met name grote fabrieken, rioolwaterzuiveringsinstallaties en afvalverbranders kunnen dit type energie leveren. De warmte die vrijkomt bij de energiecentrale in Cuijk zal gebruikt worden voor verwarming in de eigen regio.

Nu duidelijk is welke grote warmtebronnen beschikbaar zijn, wordt gekeken aan welke gebieden/gemeenten deze warmte het beste geleverd kan worden. In die wijken worden in de aankomende jaren warmtenetten aangelegd die zorgen voor het transport van de warmte naar elke afzonderlijke woning. Deze woningen kunnen dan van het aardgas af.

Financiën

Het Rijk heeft aan alle regio's een decentralisatie-uitkering toegekend om te komen tot een RES 1.0. De gemeente Nijmegen heeft deze middelen ontvangen, aangezien zij opdrachtgever en kasbeheerder is voor het RES-proces. Uit deze middelen worden de uren en middelen gedekt. Tot het moment van vaststelling RES 1.0 zijn er geen financiële gevolgen. Voor het traject naar RES 2.0 dienen opnieuw financiële afspraken te worden gemaakt. De verwachting is dat deze in de lijn liggen van de benodigde middelen voor de RES 1.0. De financieringsafspraken voor RES 2.0 zullen verlopen middels de budgetbesprekingen voor de GR Groene Metropoolregio onder de opgave Circulaire regio.

Vervolg

Planning

Uiterlijk 15 juni 2021 dienen de volksvertegenwoordigers (raden/staten/AB) een besluit te nemen over het bod RES 1.0. De werkorganisatie zal van dit besluit en de reacties op het bod RES 1.0 op de hoogte worden gesteld. Het bod RES 1.0 zal uiterlijk 1 juli 2021 bij het NPRES en PBL worden ingediend, tezamen met alle ontvangen reacties. Het proces van de regionale energiestrategie houdt met de vaststelling van de RES1.0 op 1 juli 2021 niet op en loopt direct door richting het ontwikkelen van RES 2.0. Daarom is het belangrijk dat de samenwerking na 1 juli wordt voortgezet.

Voor de uitwerking richting RES 2.0 ligt het accent op het lokale gesprek. Samen willen we de volgende stappen gaan zetten op weg naar de uitwerking van het RES bod 2.0, 3.0 en verder – en dus op weg naar een energie neutrale regio. Verder zullen de ruimtelijke afspraken verder uitgewerkt worden en zal de RES geborgd moeten gaan worden in de omgevingswet. Ook de verdeling van de realisatie van de opgave binnen de regio zal in het proces RES 2.0 verder worden uitgewerkt. Er zal hierbij naar mogelijkheden worden gezocht om de lusten en de lasten onderling te compenseren.

Groene Metropoolregio

Op 1 januari 2021 is de Groene Metropoolregio formeel van start gegaan en daarmee is de versterkte samenwerking in de regio Arnhem Nijmegen in een nieuwe fase terecht gekomen. RES 1.0 en de uitwerking daarvan in RES 2.0 zal worden geborgd in de opgave Circulaire regio. Reacties op het bod RES 1.0 zullen in dit traject worden verwerkt. Tevens zal in de verdere uitwerking richting RES 2.0 de verbinding met andere regio opgaven zoals de verstedelijkingsstrategie worden voortgezet.

Borging van de RES

Vanuit de RES Regio Arnhem Nijmegen volgen we de afspraken vanuit de startnotitie. Dit betekent concreet vaststellen van de RES 1.0 door de volksvertegenwoordigers. De RES is niet juridisch bindend voor derden. De RES zelf is een politiek-bestuurlijk document en wordt vervolgens

verankerd in een structuur- of omgevingsvisie. Daarna wordt het geoperationaliseerd in verordeningen/ bestemmings- of omgevingsplannen en toegepast bij het verlenen van vergunningen. Zo wordt stapsgewijs de juridische status verankerd.

Communicatie

Iedereen in de RES-regio Arnhem Nijmegen krijgt met de RES te maken: overheden (bestuurders, ambtenaren), inwoners, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, enz. Daarom is het belangrijk dat al deze partijen betrokken worden bij de RES. Het uitgangspunt uit de startnotitie *van, voor en door de regio* is doorgezet in het proces RES 1.0, waarbij stakeholders op regionaal niveau zijn betrokken door middel van werkateliers en stakeholder intermezzo's. Het is belangrijk om nu ook inwoners uit te nodigen om mee te praten over de uitvoering van de plannen uit de RES. Vanaf nu verschuift de focus van zoekgebieden steeds meer naar locaties en projecten.

Participatie

Alle processtappen in het traject RES 1.0 zijn afgestemd met de voorzitters van de griffierskringen Noord en Zuid. Verder zijn alle spelers uit de regio uitgebreid betrokken en alle informatie is zo transparant mogelijk gedeeld. In het proces deden meer dan 450 personen mee, veelal vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties.

Inwoners

De zoekgebieden in de RES 1.0 komen allemaal voort uit een traject waar inwoners via lokale processen bij betrokken zijn geweest. In de meeste gemeenten zijn inwoners betrokken geweest bij de totstandkoming van het lokale beleid voor zon en wind. Zij hebben hiervoor in de afgelopen jaren bijeenkomsten, burgerpanels en andere manieren georganiseerd om de mening van de inwoners te horen.

Vanaf nu verschuift de focus van de zoekgebieden naar de locaties en projecten. We worden steeds concreter. Bij zoekgebieden hadden we het nog over gebieden waar projecten **kunnen** komen, vanaf nu gaat het steeds vaker over specifieke locaties waar projecten ontwikkeld gaan worden. Daar worden inwoners natuurlijk opnieuw en nog veel intensiever dan voorheen bij betrokken. Houd de communicatie van je gemeenten in de gaten. Zij nodigen inwoners uit om mee te praten over de uitvoering van de plannen uit de RES. De gemeenten van Regio Arnhem Nijmegen streven daarbij naar 50% lokaal eigendom.

Participatietafel

Het betrekken van inwoners en maatschappelijke organisaties is complex. Daarom is een 'participatietafel' opgezet. Deelnemers aan deze tafel zijn afkomstig van onder andere gemeenten, energiecoöperaties, GNMf, ontwikkelaars, inwoner- en landbouworganisaties. Ook Jong RES Nederland neemt deel aan de participatietafel. Zij denken mee en adviseren over participatie in de brede zin van het woord en delen hun kennis en inzichten over de belangen en motieven. De participatietafel zal zich ontwikkelen en blijven adviseren zolang nodig.

Evaluatie

De oplevering van de RES 1.0 maakt onderdeel uit van een langdurige regionale samenwerking en maakt onderdeel uit van diverse ijkmomenten (RES 1.0, RES 2.0) met als uiteindelijk doel 100% hernieuwbare energie in 2050.

*ten tijde van het opstellen van deze notitie was het bod 1,64 TWh. Mogelijk dat hier in de tussentijd nog wijzigingen in op treden.